

Sygn. akt

III AUa 118/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia **17 czerwca 2015 r.**

Sąd Apelacyjny w Rzeszowie, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

	Przewodniczący:	SSA Irena Mazurek
	Sędziowie:	SSA Janina Czyż SSA Ewa Madera (spr.)
	Protokolant	st. sekr. sądowy Anna Kuźniar

po rozpoznaniu w dniu **3 czerwca 2015 r.**

na rozprawie

sprawy z wniosku **B. R.**

przeciwko **Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.**

o ustalenie kapitału początkowego i emeryturę

na skutek apelacji wniesionej przez stronę pozwaną

od wyroku **Sądu Okręgowego w Przemyślu**

z dnia **18 listopada 2014 r.** sygn. akt **III U 932/14**

oddala apelację

Sygn. akt III AUa 118/15

UZASADNIENIE

Decyzją z 30 czerwca 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił wnioskodawczyni B. R. ustalenia kapitału początkowego wskazując, że przepisy ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie przewidują ustalenia kapitału początkowego dla osoby urodzonej przed 1 stycznia 1949 r.

W odwołaniu od powyższej decyzji, wnioskodawczyni zarzuciła brak rzetelności oraz niezgodność uzasadnienia ze stanem faktycznym. Na uzasadnienie swojego stanowiska podała, że zgodnie z uchwałą z 4 lipca 2013 r. sygn. II UZP 4/13 wypracowała prawo do świadczenia, a po przejściu na emeryturę kontynuowała pracę, od której odprowadzano składki na ZUS, co uprawnia ją do ubiegania się o przeliczenie świadczenia na nowych zasadach.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniosł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji.

Decyzją z 5 sierpnia 2014 r. Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił wnioskodawczyni B. R. prawa do emerytury. W podstawie prawnej decyzji wskazano ustawę z 21 listopada 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr 228, poz. 1507 ze zm.) oraz ustawę z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 ze zm.). W uzasadnieniu odwołując się do art. 55 ustawy emerytalnej wskazano, że powodem wydania decyzji był fakt pobierania przez wnioskodawczynię wcześniej przyznanej emerytury.

Odwołanie od powyższej decyzji złożyła wnioskodawczyni B. R., zarzucając jej w szczególności wyraźnie krzywdzący charakter. Na uzasadnienie swojego stanowiska podała, że zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z 19 marca 2014 r. sygn. I UK 345/13 przeliczenie świadczenia jest możliwe także dla osób, które przeszły na wcześniejszą emeryturę i pobierały to świadczenie jednocześnie pracując, tak jak miało to miejsce w okolicznościach sprawy. Równocześnie podniosła spełnienie pozostałych kryteriów. Legitymuje się łącznym stażem ubezpieczeniowym w wymiarze 36 lat, 7 miesięcy i 11 dni, w tym okresy składkowe 35 lat, 2 miesiące i 21 dni, a okresy nieskładkowe – 1 rok, 4 miesiące i 21 dni.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniosł o jego oddalenie, podtrzymując stanowisko zawarte w zaskarżonej decyzji.

Zarządzeniem z 6 października 2014 r. sygn. akt III U 1035/14 połączono sprawę o sygn. III U 1035/14 z odwołania B. R. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R. o ustalenie wysokości emerytury ze sprawą o sygn. III U 932/14 o ustalenie kapitału początkowego – do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia oraz prowadzenia pod sygn. akt III U 932/14.

Na rozprawie 18 listopada 2014 r. wnioskodawczyni wniosła o przeliczenie emerytury w trybie art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS oraz wyliczenie w związku z tym kapitału początkowego.

Po rozpoznaniu sprawy, wyrokiem z 18 listopada 2014 r. Sąd Okręgowy Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Przemyślu zmienił zaskarżone decyzje w ten sposób, że przyznał wnioskodawczyni prawo do wyliczenia emerytury w trybie art. 55 ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2013 r., poz. 1440 z późn. zm.) obliczonej zgodnie z art. 26 cytowanej ustawy, począwszy od 1 czerwca 2014 r., zobowiązując organ rentowy do ustalenia kapitału początkowego wnioskodawczyni dla potrzeb ustalenia emerytury, o której wyżej mowa i stwierdził odpowiedzialność organu rentowego za opóźnienie w ustaleniu prawa do powyższego świadczenia.

Sąd Okręgowy ustalił, iż wnioskodawczyni B. R., urodzona (...), 1 marca 2004 r. złożyła wniosek o emeryturę. Decyzją z 11 marca 2004 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P. przyznał wnioskodawczyni emeryturę od 1 lutego 2004 r. na podstawie ustawy z 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela oraz ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto wynagrodzenie, które stanowiło podstawę wymiaru składek z 10 lat kalendarzowych, tj. od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 130,24%. Na podstawie przedłożonej dokumentacji ZUS uwzględnił do ustalenia wysokości emerytury 32 lata i 11 miesięcy okresów składkowych oraz 7 lat okresów nieskładkowych. Wypłata emerytury podlegała jednak zawieszeniu, ponieważ wnioskodawczyni kontynuowała zatrudnienie bez uprzedniego rozwiązania stosunku pracy z pracodawcą, na rzecz którego wykonywała je bezpośrednio przed dniem nabycia prawa do przedmiotowego świadczenia. 1 lutego 2005 r. do ZUS wpłynęło świadectwo pracy z 31 stycznia

2005 r. wystawione przez Zespół Szkół (...) w J., z którego wynikało, że wnioskodawczyni była zatrudniona w tym Zespole od 1 września 1971 r. do 31 sierpnia 1972 r. w wymiarze 9 godzin tygodniowo oraz od 1 września 1972 r. do 31 stycznia 2005 r. w pełnym wymiarze czasu pracy na stanowisku nauczyciela. Decyzją z 4 lutego 2005 r., pozwany Zakład przeliczył wnioskodawczyni emeryturę od 1 lutego 2005 r., tj. od ustania zatrudnienia i podjął jej wypłatę. Do ustalenia wysokości świadczenia przyjęto dotychczasową podstawę jej wymiaru. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 130,24%. Do ustalenia wysokości emerytury Zakład uwzględnił 33 lata i 10 miesięcy okresów składkowych oraz 7 miesięcy okresów nieskładkowych. Wobec dalszego kontynuowania przez wnioskodawczynię zatrudnienia w Zespole Szkół (...) w J., a tym samym wobec zmiany stażu pracy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych na podstawie przedkładanych zaświadczeń o zatrudnieniu, kolejnymi decyzjami przeliczał wnioskodawczyni wysokość emerytury. Decyzją z 2 lutego 2007 r., organ rentowy dokonał przeliczenia emerytury z urzędu od 1 stycznia 2007 r., tj. od daty przyznania – przeliczenia świadczenia. Przy ustalaniu wysokości świadczenia przyjęto najkorzystniejszy wariant. Do ustalenia podstawy wymiaru emerytury przyjęto wynagrodzenie, które stanowiło podstawę wymiaru składek z 10 lat kalendarzowych, tj. od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru wyniósł 130,54%. Do ustalenia wysokości emerytury Zakład uwzględnił 35 lat i 2 miesiące okresów składkowych oraz 7 lat okresów nieskładkowych. Od 1 lutego 2007 r. wysokość świadczenia do wypłaty wyniosła miesięcznie 1.494,68 zł. Po ostatnio dokonanej waloryzacji świadczenia decyzją z 16 marca 2011 r., wysokość emerytury wynosiła 2.210,86 zł.

Wnioskiem z 9 czerwca 2014 r. B. R. wystąpiła o ponowne przeliczenie i ustalenie dotychczasowej emerytury na nowych zasadach oraz wybranie tego wariantu, który będzie dla niej bardziej korzystny.

Sąd Okręgowy zobowiązał ZUS do wyliczenia hipotetycznej wysokości kapitału początkowego i emerytury wnioskodawczyni w trybie art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, celem ustalenia, czy świadczenie według nowych zasad będzie korzystniejsze od dotychczas pobieranego. Przy wyliczeniu emerytury na podstawie powołanego wyżej przepisu przyjęto, że: kwota zwaloryzowanego kapitału początkowego wynosi 563.284,15 zł; kwota zwaloryzowanych składek – 76.715,38 zł; średnie dalsze trwanie życia – 184,80; wysokość emerytury – 3.463,20 zł (przyjmując jako datę zgłoszenia wniosku 30 października 2014 r.). Ponadto decyzją z 27 października 2014 r. ustalono kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r., który wyniósł 198.040,04 zł. Do ustalenia wartości kapitału początkowego Zakład przyjął podstawę wymiaru kapitału początkowego w kwocie 1.593,75 zł. Do obliczenia podstawy wymiaru kapitału początkowego oraz obliczenia wskaźnika wysokości tej podstawy przyjęto przeciętną podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne z 10 kolejnych lat kalendarzowych, tj. od 1 stycznia 1989 r. do 31 grudnia 1998 r. Wskaźnik wysokości podstawy wymiaru kapitału początkowego wyniósł 130,54%. Podstawę wymiaru kapitału początkowego ustalono w wyniku pomnożenia wskaźnika wysokości podstawy wymiaru wynoszącego 130,54% przez kwotę bazową w wysokości 1.220,89 zł. Okresy składkowe przyjęto w wymiarze 27 lat, 11 miesięcy i 2 dni; nieskładkowe – łącznie 6 lat, 10 miesięcy i 12 dni.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów zgromadzonych w aktach organu rentowego, których domniemanie prawdziwości wynika z art. 244 i nast. k.p.c., a ich wiarygodność nie została obalona przez żadną ze stron. Sąd uznał za wiarygodne zeznania wnioskodawczyni B. R., w zakresie mającym istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, a ponadto znajdującym potwierdzenie w dowodach z dokumentów.

Dokonując oceny prawnej sprawy, Sąd uznał odwołania B. R. za uzasadnione. Wskazując na istotę sporu, który sprowadza się zasadniczo do wykładni przepisu art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych powołał uchwałę Sądu Najwyższego z 4 lipca 2013 r. II UZP 4/13 oraz wyrok z 19 marca 2014 r. I UK 345/13 (Lex nr 1455228) – które przyjęły możliwość obliczenia emerytury według zasad określonych w art. 25 i 26 ustawy emerytalnej dla niektórych osób urodzonych przed 1 stycznia 1949 r. Takie uprawnienie przewidziane jest dla ubezpieczonych, którzy po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego kontynuowali ubezpieczenie i wystąpili o emeryturę po 31 grudnia 2008 r. niezależnie od tego czy wcześniej złożyli wniosek o emeryturę w niższym wieku emerytalnym lub o emeryturę wcześniejszą.

Wnioskodawczyni B. R., w ocenie Sądu pierwszej instancji, spełniła wszystkie warunki określone w powołanym art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Bezsporne jest bowiem, że urodziła się przed 1 stycznia 1949 r., osiągnęła też

powszechny wiek emerytalny - 60 lat (27 listopada 2005 r.), legitymuje się ponad 20 letnim stażem ubezpieczeniowym oraz kontynuowała ubezpieczenie społeczne po przyznaniu emerytury oraz po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego. Ponadto wniosek o emeryturę na podstawie art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS złożyła po 31 grudnia 2008 r. Niejako dodatkowym warunkiem uzasadniającym skorzystanie z tej wyjątkowej regulacji jest wykazanie, że emerytura obliczona według nowych zasad (art. 26 w związku z art. 55) jest wyższa od tej obliczonej dotychczas (art. 27 w związku z art. 53). W niniejszej sprawie również ta przesłanka została spełniona. Zgodnie z wyliczeniem organu rentowego wysokość emerytury na październik 2014 r. obliczona według powołanego art. 26 w zw. z art. 55 - wynosi 3.463,20 zł i jest wyższa od dotychczas pobieranej przez wnioskodawczynię.

Dla obliczenia wysokości świadczenia przysługującego wnioskodawczyni na podstawie art. 26 konieczne jest uprzednie ustalenie dla niej kapitału początkowego na 1 stycznia 1999 r., które w przedmiotowej sytuacji jest dopuszczalne w drodze wyjątku od art. 173 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Osobom spełniającym warunki z art. 55 należy doliczyć kapitał początkowy z uwagi na powiązanie tego przepisu z nowym sposobem obliczenia emerytury określonym w art. 26 odsyłającym do art. 25, który przewiduje uwzględnianie kapitału początkowego w podstawie obliczenia emerytury. Z powyższego wynika zobowiązanie organu rentowego do ustalenia kapitału początkowego wnioskodawczyni dla potrzeb ustalenia emerytury w trybie art. 55 wyżej powołanej ustawy. Sąd Okręgowy powołał ponadto art. 118 ust. 1 i 1a tej ustawy uwzględniając wcześniejsze rozważania uznał, że ustalenie ostatniej okoliczności niezbędnej do wydania decyzji możliwe było w toku postępowania przed organem rentowym. Spór w zakresie interpretacji przepisów nie zwalnia bowiem organu rentowego z odpowiedzialności za opóźnienie w ustaleniu prawa do świadczenia emerytalnego wnioskodawczyni.

Powyższy wyrok zaskarżył apelacją pozwany organ rentowy. Zarzucając Sądowi Okręgowemu naruszenie przepisu art. 55 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych poprzez przyznanie prawa do wyliczenia emerytury wnioskodawczyni według nowych zasad zgodnie z art. 26 ustawy.

W oparciu o tak sformułowany zarzut pozwany Zakład wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania wnioskodawczyni.

W uzasadnieniu apelacji wskazano, iż zastosowanie powyższej regulacji jest możliwe wobec ubezpieczonych urodzonych przed 1 stycznia 1949r. tylko w sytuacji, gdy pomimo przyznania emerytury wcześniejszej nie pobrali tego świadczenia choćby za jeden miesiąc. Zakład podkreślił, że nie podziela stanowiska wyrażonego w uchwale Sądu Najwyższego z 4 lipca 2013r., jak również powołał się na trwające prace nad zmianą omawianej regulacji przez dodanie art. 55 a, która umożliwi zastosowanie nowych zasad obliczania emerytury dla uprawnionych do wcześniejszych emerytur.

Sąd Apelacyjny ustalił i zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego Zakładu jest nieuzasadniona. Wyrok Sądu Okręgowego w Przemyślu z 18 listopada 2014r. jest, bowiem wyrokiem trafnym i zgodnym z prawem.

Według pozwanego organu rentowego krąg podmiotów uprawnionych do obliczenia emerytury na podstawie art. 55 w związku z art. 26 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z FUS (Dz. U. z 2013, 1440) obejmuje tylko ubezpieczonych, którzy urodzili się po 31 grudnia 2008r. oraz tych, urodzonych przed wskazaną datą, którzy nie pobrali przyznanego im świadczenia emerytalnego. Z taką argumentacją nie zgadza się Sąd Apelacyjny. W tym miejscu zauważyć przyjdzie, iż powołana wyżej ustawa przewiduje różne zasady przechodzenia na emeryturę i różne sposoby obliczania wysokości tych świadczeń, w zależności od wieku ubezpieczonych. Dla osób urodzonych przed 1 stycznia 1949r., co dotyczy wnioskodawczyni, do ustalania uprawnień i wysokości emerytury ma zastosowanie dział II rozdział 2 ustawy zatytułowany: „emerytura dla ubezpieczonych urodzonych przed 1 stycznia 1949r.” tj. przepisy art. 27 – 50 f oraz rozdział 4 zatytułowany „ustalenie wysokości emerytur, o których mowa w art. 27 – 50 e.” Przepisy ustawy przewidują jednak dla osób urodzonych przed 1 stycznia 1949r., możliwość obliczenia świadczenia emerytalnego według „nowych zasad” na podstawie art. 26 ustawy, po spełnieniu warunków określonych w art. 55 ustawy. To

ostatnie uregulowanie stanowi, że ubezpieczonemu spełniającemu warunki do przyznania emerytury na podstawie art. 27, który kontynuował ubezpieczenia emerytalne i rentowe po osiągnięciu przewidzianego w tym przepisie wieku emerytalnego i wystąpił z wnioskiem o przyznanie emerytury po 31 grudnia 2008r., może być obliczona emerytura na podstawie art. 26, jeżeli jest wyższa od obliczonej zgodnie z art. 53. Sposób wyliczenia emerytury wskazany w art. 26 zaczął obowiązywać dopiero od 1 stycznia 2009r. i daje on możliwość wyliczenia emerytury w tzw. formule zdefiniowanej składki, której podstawę wymiaru stanowi suma składek na indywidualnym koncie ubezpieczonego. Ratio legis tego przepisu jest więc kontynuowanie opłacania składek (por. uchwała Sądu Najwyższego z 4 lipca 2013r. II UZP 4/13). Z bezspornych okoliczności faktycznych sprawy wynika, że decyzją z 11 marca 2004 r., Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w P.przyznał wnioskodawczyni emeryturę od 1 lutego 2004 r. na podstawie ustawy z 26 stycznia 1982 r. Karta Nauczyciela oraz ustawy z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Po przyznaniu świadczenia emerytalnego jak również po osiągnięciu powszechnego wieku emerytalnego 60 lat (27 listopada 2005 r.) B. R.kontynuowała ubezpieczenie społeczne. Ponadto wniosek o emeryturę na podstawie art. 27 ustawy o emeryturach i rentach z FUS złożyła po 31 grudnia 2008 r. a wyliczona przez organ rentowy nowa kwota świadczenia jest korzystniejsza od dotychczas pobieranej.

Z powołanego wyżej art. 55 nie wynika, aby wniosek o emeryturę w powszechnym wieku emerytalnym musiał być pierwszym wnioskiem o świadczenie. Przepisy ustawy (art. 21 ust. 2) dopuszczają kilkakrotne realizowanie się ryzyka emerytalnego. Stanowisko takie ugruntowane zostało także w judykaturze, w której przyjmuje się, że emerytura w niższym i w powszechnym wieku emerytalnym to odrębne rodzaje emerytur (wyrok Sądu Najwyższego z 5 października 2006r. I UK 82/06). W sytuacji, gdy dopuszczalne jest kilkakrotne przechodzenie na emeryturę, byłoby niezbędne zaznaczenie w art. 55 ustawy emerytalnej, że wyliczenie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym byłoby tylko wówczas możliwe, gdyby był to pierwszy wniosek o emeryturę (por. wyrok Sądu Najwyższego z 29 stycznia 2014r.

I UK 411/13). Takiego zastrzeżenia ustawodawca jednak nie zawarł. Uzyskanie wcześniejszej emerytury nie wyłącza zatem stosowania tej regulacji. Sąd Najwyższy zajmował się wykładnią i stosowaniem omawianego art. 55 (por. uchwała z 4 lipca 2013r. II UZP 4/13, wyrok z 10 lipca 2013r. II UK 424/12, wyrok z 7 listopada 2013r.

II UK 143/13 – niepublikowany, wyrok z 4 września 2013r. II UK 23/13), jak również wskazane już wyżej orzeczenia, a stanowiska w nich wyrażone akceptuje tutaj Sąd Apelacyjny. Przepis art. 55 samodzielnie zatem określa podmiotowy krąg uprawnionych do obliczenia emerytury na podstawie art. 26, jeżeli jest wyższa od obliczonej zgodnie z art. 53. Z powołanej normy prawnej i przy uwzględnieniu powiązanych z nią regulacji w zakresie ustalania wysokości emerytur kapitałowych oraz ich przeliczania nie można zatem w żadnym razie wyprowadzić wniosku, że wcześniejsze nabycie prawa do innego świadczenia emerytalnego niż to przewidziane w art. 27 ustawy emerytalno – rentowej, a nawet, jak wywodzi organ rentowy, pobieranie tego świadczenia może stać na przeszkodzie w ustaleniu wysokości emerytury według nowych zasad. Wystarczające jest bowiem w tym względzie aby ubezpieczony urodzony przed 1 stycznia 1949r. i legitymujący się wymaganym okresem ubezpieczenia wystąpił z wnioskiem o przyznanie emerytury w powszechnym wieku emerytalnym po 31 grudnia 2008r. kontynuując ubezpieczenie po osiągnięciu tego wieku emerytalnego. Taka zaś sytuacja wystąpiła w rozpoznawanej sprawie. Dodać przy tym należy, że jakkolwiek prawdą jest, iż przywołana uchwała Sądu Najwyższego zapadła w stanie faktycznym w którym ubezpieczony nie pobierał przyznanego wcześniej świadczenia emerytalnego w obniżonym wieku, to już wyrok Sądu Najwyższego z 19 marca 2014r. I UK 345/13 dotyczy już zgoła odmiennej sytuacji, w której ubezpieczony przed wystąpieniem z wnioskiem o przyznanie emerytury z tytułu ukończenia powszechnego wieku emerytalnego, mając ustalone uprzednio prawo do emerytury wcześniejszej, świadczenie to pobierał. Zmiana stanu prawnego i dodanie art. 55a już w trakcie prowadzonego postępowania sądowego, nie zmienia oceny prawnej sprawy w powyższym zakresie ze względu na treść art. 316 kpc, jak również stanowiska Sądu Okręgowego w kwestii odpowiedzialności organu rentowego, które w całości akceptuje Sąd Apelacyjny.

Skoro zatem wnioskodawczyni spełnia warunki określone uregulowaniem przewidzianym w art. 55, należało orzec o oddaleniu apelacji, na podstawie art. 385 kpc.